

LUDVÍK KUBA - sběratel lidových písní

Narodil se 16. dubna 1863 v malém polabském městě Poděbrady, jako druhorozený ze třinácti dětí (sedm jich zemřelo v útlém věku) zámečnického mistra, v přístavbě domu v Hradecké ulici čp. 43 (dnešní Palackého). Ve čtrnácti letech byl přijat na varhanickou školu v Praze a po jejím dvouletém ukončeném studiu na učitelský ústav v Kutné Hoře. Po maturitě v r. 1883 nastoupil učitelskou dráhu v Žiželicích u Chlumce nad Cidlinou, po půl roce pak v Sedlci u Kutné Hory. Už během studia ho zaujala lidová píseň, kterou zapisoval od svých kutnohorských spolužáků a později od zpěváků v místech svého učitelského působení. Výsledkem této jeho první sběratelské práce je soubor lidových písní a říkadel z Poděbradska a Kutnohorska o 134 zápisových jednotkách, jehož rukopis je uložen v Ústavu pro etnografii a folkloristiku v Praze.

Ačkoli Kuba ovládal hru na housle, uplatnil se v hudbě především jako pianista. Jeho nevšední všestranný talent se projevil už během studií nejen v hudbě, ale i v malířství a literární tvorbě. Ovlivněn atmosférou doby, všeobecným kulturním rozmachem, národopisným ruchem a myšlenkou slovanské vzájemnosti, rozhodl se sbírat lidové písně všech slovanských národů. Na cestu se důkladně připravil. Zanechal učitelování a studoval slovanské jazyky. Kromě toho navštěvoval v Praze soukromou malířskou školu Karla Liebschera a později se stal žákem Maxe Pirnera na pražské malířské akademii. Výsledkem jeho mnohaleté intenzivní sběratelské práce je vydání monumentálního díla - patnáctidílného cyklu sbírek *Slovanstvo ve svých zpěvech*, jehož první díl vyšel v Poděbradech v r. 1884, poslední v Praze r. 1929. První čtyři svazky obsahují výběr písní z dosud publikovaných sbírek z Čech, Moravy, Slovenska a Polska (Erben, Sušil, Bartoš, Koželuh, Slovenské spevy, Kolberg), a další pak už vlastní sběry z Horní a Dolní Lužice, Slovenska, Haliče, Ruska, Ukrajiny, Slovinska, Chorvatska, Krajiny, Černé Hory, Dalmácie, Bosny a Hercegoviny, Srbska, Makedonie, Bulharska aj. Dílo je doplněno mnoha národopisnými kresbami.

V Čechách se Kuba zapojil do příprav Národopisné výstavy československé (1895), pro niž sbíral písňový a hudební materiál na Chodsku r. 1893. S vydáváním Slovanstva měl Kuba nemálo starostí (sbírky vydával vlastním nákladem). Sužovaly ho časté finanční a odběratelské krize. V těchto těžkých dobách se vždy intenzivněji věnoval malbě, v níž viděl existenční záchranu. Honorář ze sarajevského muzea, pro které sbíral v létě 1893 lidové písně, umožnil Kubovi splatit dluhy za *Slovanstvo* a uskutečnit cestu do Paříže, kde kromě studia malby organizoval večery slovanských lidových písní. Z podpory ruské Akademie věd uskutečnil Kuba v létě r. 1895 šestitýdenní sběratelskou cestu do Srbska a na podzim téhož roku odjel se svou ženou Olgou na dva roky do Hercegoviny, usadil se v Mostaru a živil se zde malováním. Následovalo šest let strávených v Mnichově na Ažbově malířské škole. V r. 1902 maluje Kuba portréty v Lužici. Krátký čas pak pobývá v Čechách u rodičů své ženy v Českých Budějovicích. Svému tchánovi pomáhá s restaurátorskými pracemi v jihočeských kostelech a pořádá soubornou výstavu svých obrazů v Českých Budějovicích. Zde se mu také v r. 1904 narodil syn Ludvík Mario. Ještě téhož roku se Kuba přestěhoval s rodinou do Vídně, kde prožil dalších sedm let. Stal se uznávaným malířem a folkloristou, zapojuje se zde do sběratelské akce rakouského ministerstva kultu a vyučování, jejímž cílem je souborné vydání lidových písní všech rakouských národů pod názvem *Das Volkslied in Österreich* (Lidová píseň v Rakousku). Stává se jednatelem malířského spolku Hagenbund a úspěšně se účastní malířských výstav. V r. 1911, kdy syn dorostl do školního věku, přesídlil Kuba s rodinou trvale do Prahy. Léto obvykle trávil v Březnici u rodičů své ženy, kteří zde žili na penzi. Odtud pochází také řada významných Kubových obrazů.

Jeho další cesty za slovanskou písní přerušila první světová válka. V polovině dvacátých let podniká poslední sběratelskou cestu do Makedonie. Třicátá léta prožívá Kuba, ač v penzijním věku, v intenzivní malířské a literární práci. Dobu německé okupace trávil v

Poděbradech u svého bratra Konstantina. U příležitosti svých 70. narozenin byl Ludvík Kuba jmenován čestným občanem Poděbrad. Prožil dlouhý a plodný život. Zemřel v 93 letech a byl pochován na poděbradském hřbitově. Na jeho rodném domě v roce stého výročí narození (1963) byla odhalena pamětní deska s reliéfem od prof. Jana Laudy.

Obsáhlé životní dílo Ludvíka Kuby, právem pokládaného za zakladatele slovanské hudební folkloristiky, čítá na 4 000 zápisů lidových písní slovanských národů, desítky národopisných a cestopisných črt, folkloristických pojednání a studií a stovky kreseb a maleb s etnografickou tematikou, v nichž zachytil lidový oděv nejrůznějších slovanských národů, hudební nástroje i zemědělské nářadí. Ve svých cestopisných denících zaznamenával podrobnosti ze života různých etnických skupin, poznatky o nošení krojových součástí, názvy lokalit i jména svých informátorů. Národopisné črty, publikované časopisecky, shrnul pak nově v publikacích *Cesty za slovanskou písní. I. díl. Slovanský západ a východ*. Praha, Slovanský ústav 1934. *Cesty za slovanskou písní. II. díl. Slovanský jih*. Praha, Slovanský ústav 1936. (2. vyd. vyšlo v Praze, SNKLHU 1953). A dále *Křížem krázem slovanským světem* (Praha, ČVU 1956). Svou autobiografii vypsál Kuba v publikaci *Zaschlá paleta* (1. vyd. Praha; SNKLHU, 1955, 2. vyd. tamtéž, 1958).

Kubovy krajinomalby a portréty jsou klasickými projevy impresionistického období české malby. L. Kuba vynikl nejen jako malíř, spisovatel a folklorista, ale stal se i uznávaným představitelem pražského uměleckého života.

O Ludvíku Kubovi bylo napsáno již mnoho kratších i delších pojednání a studií, monografie, diplomová práce, jeho dílu byla v r. 1986 věnována v Poděbradech dvoudenní konference s mezinárodní účastí a v roce 1987 při Polabském muzeu v Poděbradech byl zřízen Kabinet pro studium života a díla Ludvíka Kuby. Přesto však jeho rozsáhlé folkloristické i etnografické dílo až dosud nebylo v celé šíři prozkoumáno a na konečné zpracování teprve čeká.

Pramen : Věra Thořová - Ludvík Kuba: Lidové písně z Chodska